

Земеделските застраховки

С ПОЛИЦА СРЕЩУ СТИХИИТЕ

● Пазарът се е свил близо десет пъти за 6-7 години

● Очакват се комплексни договори и покриване на качествени щети

Глобалните промени на климата се усещат в България най-вече по зачестилите природни бедствия. През последните години нашата страна е периодично връхлитана от бури, градушки и наводнения, които със силата си чупят стогодишните рекорди. От тези бедствия страдат най-вече земеделските производители, тъй като тяхната продукция месеци наред е изложена на прякото въздействие на стихииите. И често целогодишният труд на цели кооперации отива на вятъра само след един проливен дъжд, съпроводен с градушка или наводнение. Логично е при това положение хората да потърсят защита за труда си. В цивилизования свят това се прави с масово сключване на полици срещу определени, избрани от производителите, рискове. Българските застрахователи също предлагат добри продукти за селските стопани. У нас обаче през последните 6-7 години според експерти пазарът на земеделските застраховки се е свил близо 10 пъти. Официална статистика по въпроса няма. В справките, които застрахователните компании дават в Комисията за финансов надзор (КФН), земеделските застраховки не са изведени на отделен ред. Те са включени в общия приход по полиците срещу щети на имущество. В този раздел влизат още премийните приходи от имуществените застраховки на частни лица и фирми. Така официалната картина на селскостопанското застраховане у нас се оказва доста размазана. Поне на пръв поглед. През погледа на хората, които работят на този пазар обаче, нещата изглеждат значително по-ясно.

Повечето от земеделските производители у нас не застраховат продукцията си, тъй като нямат пари, категорични са експертите от застрахователните компании. Според **Станимир Няголов** от „Дженерали Застраховане“ АД едва

25-30 ПРОЦЕНТА ОТ ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ ИМАТ ДОСТАТЪЧНО ПАРИ

за да направят добро земеделие. Именно те се застраховат доброволно за адекватни застрахователни суми. Например за едногодишните култури те сключват полици за 50-60 лв. застрахователна сума на декар. В същото време хората, които правят застраховка, защото някоя инстанция ги задължава, се застраховат за минимума от 1,70 лв.

Застрахователните компании в България покриват редица рискове, които застрахователите посевите. Основните от тях са градушка и буря. За някои от културите пожарът също може да бъде сред основните покрити рискове. Освен тези т. нар. основни покрития съществуват и доброволни, които могат да бъдат избрани срещу леко повишаване на премията. Така земеделските производители защитават посевите си и срещу проливен дъжд, наводнение, киша, осланяване, измръзване и изтегляне. Не е задължително всеки от тези рискове да бъде избран от съответния производител. Хората обикновено

ЗНАЯТ НА КАКВИ БЕДСТВИЯ НАЙ-ЧЕСТО СА ПОДЛОЖЕНИ НИВИТЕ ИМ

и избират подходящите покрития. Например в равните полета, като Добруджа и Горнотракийската низина, много често се избира рискът пожар. Причината е, че там, като пламне една нива, огънят лесно се разпростира и върху съседните. В същото време Дунавската равнина е хълмиста и като тръгне порой, отнася посевите и дълбае огромни дупки на тяхно място. След такова бедствие в долния край на

нивата може да се събере метър и половина

ти-ня, в която са смачкани изровените растения. Затова в тези райони хората почти винаги избират риска проливен дъжд. През зимата пък често избирани са рисковете наводнение, киша, измръзване и изтегляне.

Сушата се води катастрофичен риск и от 1946 г. насам не се покрива от българските застрахователи, въпреки че това бедствие все по-често започва да навеща Балканския полуостров. В Европа също няма компании, които застраховат срещу суша, твърдят специалистите. Според тях този риск се покрива само в САЩ

МНОГОРИСКОВА ЗАСТРАХОВКА НА ЗЕМЕДЕЛСКИ КУЛТУРИ

която се предлага от тяхното министерство на земеделието. Американското земеделско министерство обаче подпомага финансово фермерите, които сключват тази доста скъпа полица. Тя покрива няколко катастрофични рискове за земеделските култури, които могат да се случат в дадена част на САЩ - градушка, суша, наводнения, болести по растенията и изключително високо развитие на някакъв вид насекоми в дадена година. Процентът на субсидиите от американското министерство на земеделието намалява с отиването от юг на север. Например в Южните щати, където често има суша и градушки, фермерът участва с 25% от премията, която трябва да плати. Останалите 75% се поемат от министерството

на земеделието. В Северните щати фермерите участват със 75% от премията, а министерството дотира 25 на сто от сумата.

В България обаче скоро едва ли може да се въведе подобна застраховка, тъй като земеделието ни не е на необходимото ниво. У нас съвсем не са изключение случаите, когато фермерите не са имали пари да напъкват посевите си със съответните препарати. В резултат на това растенията са засегнати от болести или неприятелите и дават ниска реколта или съвсем загиват. В подобни случаи -

КОГАТО ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ НЕ СА СИ СВЪРШАЛИ РАБОТАТА

или не са спазили технологията за отглеждане на посевите, застрахователните компании не изплащат обезщетения

ни-къде по света. В

САЩ растителната защита е на много

добро ниво и там рядко може да се на

пращане по многорисковата застраховка заради болести

по растенията. Там има цяла агенция по управление на риска към министерството на земеделието, която се занимава с процесите в тяхното фермерство, така че се знае къде какво събитие би могло да се случи. В същото време фермерите там дори не си и помислят да си „спестят“ някое мероприятие от технологичната карта за отглеждане на земеделски култури. Задължително се водят специални книги, в които периодично се описва какво се прави по посевите. Освен това спазването на технологията се доказва със закупуването на химикали, торове и др. Оценката на евентуалните щети се прави на базата на средния добив от дадената култура през последните 10 години. Фермерът е длъжен да има такава 10-годишна история за всяка от отглежданите от него култури. По подобен начин са се оценявали щетите по земеделските застраховки и у нас до 1993 г. Като цяло обаче

БЪЛГАРСКОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ Е МНОГО ДАЛЕЧЕ

от описаната система. Специалистите дори прогнозираят, че тя едва ли би могла да бъде въведена у нас през следващите 10-15 години. Една от основните причини е, че има огромни разлики в начина на производство при различните български фер-

мери и кооперации. Някои от тях не успяват да осигурят дори необходимото дилерово гориво за всички операции. А посевите изискват далеч по-големи инвестиции. Всяка година например цената на агрохимикалите в Европа се повишава чувствително. Затова напоследък у нас масово се тори само с азотни торове, което изкривява развитието на растенията и те стават податливи на различни рискове. Калиеви торове вече почти не се внасят или са много скъпи, обясняват специалистите.

На фона на всичко казано дотук става ясно защо повечето фермери и кооперации у нас

ПРЕДПОЧИТАТ ДА „ЧУКАТ НА ДЪРВО“

вместо да осигурят застрахователна защита за реколтата си. Напоследък обаче се наблюдава и друга тенденция. Големите арендатори, които обработват по десетки хиляди декари и не страдат от сериозни финансови проблеми също започват да си „спестяват“ застраховката, съобщиха застрахователи. Според тях мотивите на тези клиенти са, че нивите им са разпръснати на много места и не могат да пострадат наведнъж от някое бедствие. Тази логика - на принципа „евтини на брашното, скъпи на триците“, обаче може да изиграе лоша шега дори и на големи играчи в бранша. Според експертите съвсем не е изключено голяма градушка да удари почти цялата територия на страната - такива случаи вече е имало през последните години. Подобно бедствие може да доведе почти до фалит дори големи арендатори. Българинът обаче явно предпочита по-трудния начин - да се учи от своя опит, а не от този на другите. И вероятно тайно се надява

ДЪРЖАВАТА ЗА ПОРЕДЕН ПЪТ ДА ГО „СПАСИ“

когато е решил да си купи нов джип, вместо да защити с полица труда и поминъка си. България обаче вече е член на Европейския съюз и е длъжна да спазва правилата, които действат в ЕС. Едно от тях е, че държавата няма право да подпомага сериозно земеделските производители, без да е получила специално разрешение за това от Брюксел. Министър Нихат Кабил периодично обяснява това ново положение, но тези обяснения, изглежда, са недостатъчни за хората, които не искат да ги чуят.

Земеделските застраховки са интересни и с това, че не се ограничават само със защита на посевите. Когато даден фермер осъзнае необходимостта от застрахователна защита, той обикновено застрахова и техниката, животните, стопанските сгради, персонала си и дори личния си дом и имущество. Такава е практиката в развите страни.

(Продължава на стр.6)

Неделчо Илчев, директор „Селскостопанско застраховане“ в ЗПАД „Булстраг“

СТРЕМИМ СЕ ДА БЪДЕМ АДЕКВАТНИ НА ДИНАМИКАТА НА ПАЗАРА

ЗПАД „БУЛСТРАГ“ започва 2008 г. с амбицията за по-осезаемо присъствие на застрахователния пазар в областта на селскостопанското застраховане, провокирана от натрупания опит от предходните години, от една страна, и от контекста на членството на България в Европейския съюз, от друга, предвид включването на страната в общата селскостопанска политика на Европа. В края на отминалата 2007 г. Управителният съвет на дружеството прие нови общи условия за застраховка на земеделски култури, съобразени с опита от досегашната дейност на дружеството и изискванията на Кодекса за застраховането.

Съобразно вида на културата и технологичното време за засяване/засаждане са предвидени различни методи за определяне на застрахователната сума на декар, възможност за избор на рисковете, които клиентът желае да бъдат покрити, реда и начина за извършване на огледа и определяне на застрахователното обезщетение при настъпване на събитие, както и други условия, свързани със застрахователното правоотношение. В унисон с изискванията на пазара по този вид застраховки дружеството покрива всички рискове с изключение на „суша“, „болести“ и „неприятел“, каквато въпреки е и практиката в Европа. С оглед на по-голяма гъвкавост при сключване на полиците бяха разработени и са приети специални условия за застраховка на земеделски култури, разпределени по групи култури. Тарифите са определени по рискови класове, съобразени с географските райони, в които се намират земеделските култури, предмет на застраховане. Всичко това ще даде възможност за по-точна оценка и управление на риска и правилно определяне на застрахователната премия по този вид застраховка.

Стремежът на дружеството е да бъде адекватно на динамиката в икономическата обстановка, която се очертава през следващите няколко години на пазара, както и да балансира портфейла по тези застраховки, доколкото това се позволява от структурата на пазара.

Както във всяка дейност, и в селскостопанското застраховане нещата не вървят гладко. Считаме за необходимо да се създаде от страна на застрахователите единна информационна система за потребителите на този вид услуги, което ще създаде възможност за правилна оценка и управление на риска, което от своя страна ще доведе до минимизиране на споровете от страна на клиентите както при сключване на полиците, така и при определяне и изплащане на обезщетения при настъпване на застрахователни събития.